

ANALÝZA ZPŘÍSTUPŇOVÁNÍ POŘADŮ PRO OSOBY SE
SLUCHOVÝM A ZRAKOVÝM POSTIŽENÍM
NA PROGRAMECH ČESKÉ TELEVIZE

OBSAH

1. ÚVOD	3
2. ANALYTICKÁ ČÁST.....	4
2.1. Přehled monitorovaných úseků vysílání.....	4
2.2. Podíl pořadů zpřístupňovaných osobám s postižením.....	6
2.3. Pořady na ČT1.....	8
2.4. Pořady na ČT2.....	15
2.5. Pořady na ČT24.....	18
2.6. Pořady na ČT :D	21
2.7. Pořady na ČT art	23
2.8. Pořady na ČT sport	25
3. ZÁVĚR.....	28

1. ÚVOD

Rada pro rozhlasové a televizní vysílání (dále jen Rada) se v nedávné minulosti zabývala několika stížnostmi týkajícími se zpřístupňování pořadů na programech České televize pro osoby s postižením, zejména pak skrytých titulků pro neslyšící osoby. Např. stěžovatel č. j. RRTV/8884/2023-vra veřejnoprávnímu médiu vytýkal neúplnost, nepřehlednost a chybovost titulků.

Dle § 2 odst. 2 písm. g) zákona č. 231/2001 Sb., o provozování rozhlasového a televizního vysílání, jsou skryté titulky *„forma zpřístupňování audiovizuálních pořadů osobám se sluchovým postižením spočívající ve volitelně nastavitelném textu v českém jazyce, který je synchronizovaný se zvukovou stopou pořadu, zachycuje mluvený projev včetně významových zvuků souvisejících s dějem nevyplývajícím z obrazu a identifikuje mluvčí mimo obraz způsobem, jenž osobám se sluchovým postižením umožňuje orientaci v ději pořadu“*.

Audiopopis je dle § 2 odst. 2 písm. h) téhož zákona *„forma zpřístupňování audiovizuálních pořadů osobám se zrakovým postižením spočívající ve volitelně nastavitelném slovním komentáři obrazové složky pořadu umožňujícím osobám se zrakovým postižením vnímat části pořadu, které nejsou vyjádřeny zvukem nebo jsou podle zvuku obtížně rozpoznatelné“*.

Na základě doručených stížností OATV přistoupilo ke kontrolnímu monitoringu veřejnoprávního média. Předmětem předkládané analýzy je kontinuální vysílání všech šesti programů České televize. Konkrétně se jedná o program ČT1 ze dne 26. července 2023 v čase od 12:00 do 21:00 hodin, ČT2 ze dne 26. července od 15:30 do 23:30 hodin, ČT24 ze dne 1. srpna 2023 od 20:00 do 24:00 hodin, ČT :D ze dne 1. srpna 2023 od 17:50 do 19:40 hodin, ČT art ze dne 1. srpna 2023 od 20:00 do 24:00 hodin a ČT sport ze dne 1. srpna 2023 od 20:00 do 23:00 hodin. Cílem analýzy je zjistit, jakým způsobem provozovatel zpřístupňuje pořady osobám se sluchovým a zrakovým postižením, resp. v jaké míře a kvalitě nabízí skryté titulky a audiopopisy.

Od České televize byly vyžádány záznamy všech pořadů včetně dalších částí vysílání a zpřístupnění pořadů pro osoby se sluchovým či zrakovým postižením, které je provozovatel dle § 32 odst. 1 písm. l) zákona č. 231/2001 Sb. povinen uchovávat v odvyílané podobě a v náležitě technické kvalitě alespoň po dobu 30 dnů ode dne jejich vysílání a na písemnou výzvu je zapůjčit Radě. Provozovatel záznamy poskytl na USB flash disku.

2. ANALYTICKÁ ČÁST

V analytické části práce budou nejprve popsány základní parametry analyzovaného materiálu. Poté přiblížíme obecná zjištění, týkající se podílu zpřístupňovaných pořadů pro osoby se sluchovým a zrakovým postižením, a zaměříme se na podrobnější kvalitativní analýzu jednotlivých pořadů na programech České televize, resp. skrytých titulků pro osoby se sluchovým postižením a audiopopisů pro osoby se zrakovým postižením. Shrnutí hlavních zjištění bude následovat v závěru analýzy.

2.1. Přehled monitorovaných úseků vysílání

Pro účely monitoringu byly vybrány záznamy disponující souhrnnou délkou 29 hodin 50 minut. Jednalo se o tyto úseky vysílání na programech České televize:

- ČT1 ze dne 26. července 2023 v časovém úseku od 12:00 do 21:00 hodin
- ČT2 ze dne 26. července 2023 v časovém úseku od 15:30 do 23:30 hodin
- ČT24 ze dne 1. srpna 2023 v časovém úseku od 20:00 do 24:00 hodin
- ČT :D ze dne 1. srpna 2023 v časovém úseku od 17:50 do 19:40 hodin
- ČT art ze dne 1. srpna 2023 v časovém úseku od 20:00 do 24:00 hodin
- ČT sport ze dne 1. srpna 2023 v časovém úseku od 20:00 do 23:00 hodin

Níže následuje podrobnější přehled jednotlivých úseků vysílání, zahrnující informace o tom, které pořady byly v dotyčném období na televizní obrazovky zařazeny, a zda obsahovaly skryté titulky (ST) či audiopopisy (AP). V tabulkách je rovněž uvedeno, zda bylo toto zpřístupnění pro osoby s postižením avizováno v dostupných přehledech pořadů. Pokud se reálný stav od údajů v programových přehledech lišil, označili jsme pořad hvězdičkou.¹ Časy jsou uvedeny od začátku záznamů ve formátu h:mm:ss.

Tabulka č. 1: Pořady na programu ČT1, 26. 7. 2023, 12:00–21:00 hod

začátek	stopáž	část vysílání	ST	AP
0:00:00	0:20:16	Zprávy ve 12	ano	ne
0:20:26	0:04:28	Počasí	ne*	ne
0:24:54	0:05:09	Sportovní zprávy	ano	ne
0:31:57	0:51:44	Znamení koně (10/13) – Legenda	ano	ano
1:24:41	0:01:55	Minuty z Krkonoš (21) – Krkonošské louky	ne	ne
1:27:56	0:25:37	Klenoty naší krajiny – Litovelské Pomoraví	ano	ano
1:54:53	0:58:34	Nemocnice na kraji města (15/20) – Gravidita	ano	ano
2:53:32	0:01:29	Konec telky?!	ano	ano
2:57:01	1:01:49	Peče celá země	ano	ano
4:00:30	0:59:05	Zavolejte porodní sestřičky X (6/7)	ano	ne
5:01:35	0:28:09	Na cestě po severu Etiopie	ano	ano
5:32:50	0:24:48	AZ-kvíz	ano	ne

¹ OATV mělo k dispozici několik přehledů pořadů – magazíny Televize a TV Star v tištěném vydání, které obsahovaly pouze částečné údaje o ST a AP, a program na webu České televize, jenž byl v souvislosti se zpřístupněním pro osoby s postižením podrobnější, a navíc obsahoval přehled pořadů na programu ČT2, k němuž provozovatel přistoupil na poslední chvíli s ohledem na aktuální události. Pokud se programové přehledy lišily, OATV vycházelo z informací na webu provozovatele. Všechny tři přehledy jsou k dispozici v příloze této analýzy.

6:00:00	0:25:16	Události v regionech	ano	ano
6:27:34	0:24:57	Kde domov můj?	ano	ne
6:55:01	0:05:07	Události za okamžik a počasí	ano	ano
7:00:08	0:53:19	Události	ano	ano
7:55:29	0:11:08	Branky, body, vteřiny	ano	ano
8:06:57	0:04:30	Losování Sportky a Šance	ne	ne
8:14:52	0:41:15	Hříšní lidé Města pražského (6/13) – Případ lichého střevíce	ano	ano
8:56:52	0:03:08	Hříšní lidé Města pražského (7/13) – Lodní uzel	ano	ano

Tabulka č. 2: Pořady na programu ČT2, 26. 7. 2023, 15:30–23:30 hod

začátek	stopáž	část vysílání	ST	AP
0:00:00	0:06:42	Města bez bariér – Teplice	ano	ano
0:10:34	0:52:00	Člověk jako živočišný druh (2/2) – Život, láska, smrt	ano	ne
1:04:34	0:14:58	GEN – Dagmar Havlová-Veškrnová	ano	ano
1:19:37	0:13:50	GEN – Petra Procházková pohledem Andrey Majstorovičové	ano	ne
1:33:32	0:58:01	Příběhy z Afriky – Afrika rodu ženského	ano	ne
18:01:41 ²	0:13:52	Jak se žije fair play podle Andrey Majstorovičové	ano	ne
18:15:38 ²	0:28:23	Oko – Šance hříšných žen	ano	ne
3:17:23	0:52:00	Úchvatný Egypt (2/2)	ano	ne
4:11:52	0:04:36	Postřehy odjinud – Chorvatsko očima Jaroslava Skalického	ano	ano
4:20:03	0:09:58	Zprávy v českém znakovém jazyce	ne	ne
4:34:27	1:31:59	Hrabě Monte Christo (4/4)	ano	ne
6:12:07	1:45:16	Tajný život včel	ano	ne

Tabulka č. 3: Pořady na programu ČT24, 1. 8. 2023, 20:00–24:00 hod

začátek	stopáž	část vysílání	ST	AP
0:00:00	0:04:28	Branky, body, vteřiny	ano	ne*
0:05:28	1:24:27	90' ČT24	ano	ne
1:29:55	0:29:49	Horizont ČT24	ano	ne
2:00:01	1:00:29	Události, komentáře	ano	ne
3:00:30	0:07:27	Počasí	ano	ne
3:07:57	0:17:54	Zprávy ve 23	ano	ne
3:25:51	0:02:28	Sport	ano	ne
3:28:19	0:01:43	Počasí	ne	ne
3:30:02	0:28:07	Interview ČT24	ano	ne

² Uvedený čas není časem od začátku záznamu, jelikož jej kvůli technické závadě souboru nebylo možné přesně identifikovat. Místo toho uvádíme reálný čas odvysílání, který vychází z informací na úložišti TV server, jež má Rada k dispozici.

Tabulka č. 4: Pořady na programu ČT :D, 1. 8. 2023, 17:50–19:40 hod

začátek	stopáž	část vysílání	ST	AP
0:00:00	0:02:41	Médě a lumíci III	ne	ne
0:03:48	0:20:48	Jak vycvičit draky: Závod na hřeben VI (7)	ano	ne
0:25:17	0:01:05	Konec telky?!	ano	ano
0:26:22	0:22:07	Sláva králi Jelimánovi IV (13)	ano	ne
0:50:00	0:04:54	Zprávičky	ano	ne
0:55:26	0:09:30	Večerníček – O Kubovi a Stázině, Jak skončila ševcovská vojna	ano	ne
1:05:56	0:21:17	Sofie První III (11)	ano	ne
1:27:57	0:21:47	Lví hlídka (21)	ano	ne
1:49:44	0:00:16	Konec telky?!	ano	ano

Tabulka č. 5: Pořady na programu ČT art, 1. 8. 2023, 20:00–24:00 hod

začátek	stopáž	část vysílání	ST	AP
0:00:22	0:13:19	Události v kultuře	ano	ano
0:16:20	0:46:27	Byli jednou dva písaři (5/10) – Likér	ano	ne
1:05:14	0:53:55	Kněžna jménem Grace	ano	ne
2:01:34	0:58:56	Vláda: Moc a sláva (5/8) – Stát blízký Arktidě	ne	ne
3:04:06	0:55:54	Santana: 1982 US Festival	ano	ne

Tabulka č. 6: Pořady na programu ČT sport, 1. 8. 2023, 20:00–23:00 hod

začátek	stopáž	část vysílání	ST	AP
0:00:00	0:31:27	Hlinka Gretzky Cup 2023 (Česko–Německo)	ano	ne
0:31:32	0:15:16	FIFA Mistrovství světa ve fotbale žen	ano	ne
0:46:53	0:42:10	Hlinka Gretzky Cup (Česko–Německo)	ano	ne
1:30:35	0:01:00	Minuta historie – 1. srpen	ano	ne
1:32:12	0:09:28	Sokolský zpravodaj	ano	ano
1:44:25	0:37:45	Letní světové univerzitní hry Čína	ano	ne
2:25:29	0:15:16	FIFA Mistrovství světa ve fotbale žen	ano	ne
2:41:20	0:01:00	Minuta historie – 1. srpen	ano	ne
2:45:04	0:14:56	Final four 2023 (BS Villagers Uherské Hradiště – BS Slavia Praha)	ne	ne

2.2. Podíl pořadů zpřístupňovaných osobám s postižením

Množství pořadů opatřených skrytými titulky či audiopopisy se na jednotlivých programech České televize lišilo. Obecně platí, že více pořadů bylo zpřístupněno pro osoby se sluchovým postižením, tzn., bylo doplněno o skryté titulky, otevřené titulky či překlad do znakového jazyka. Méně pořadů bylo doprovázeno audiopopisy pro osoby se zrakovým postižením.

Ještě před samotným vyčíslením podílu zpřístupňovaných pořadů připomeňme, že OATV analyzovalo striktně vybrané úseky vysílání, které na svém konci i začátku mohly obsahovat pouze části pořadů. V takovém případě je do podílu započítávána pouze ta doba, která byla součástí monitorovaného úseku. Druhá poznámka se týká kvality zpřístupňování. Zvláště u pořadů s audiopopisy byly často monitorovány výpadky – pořady neobsahovaly audiopopisy po celou dobu svého trvání, některé byly na svém začátku komentářem pouze identifikovány apod. Samotné procento zpřístupňovaných pořadů tedy nevyovídá o tom, do jaké míry a na jaké úrovni byla služba reálně poskytována. Konečně za třetí, vysílání nebylo tvořeno pouze pořady. Na obrazovce se objevovaly i obchodní sdělení, upoutávky a další oznámení provozovatele. Procento bez skrytých titulků a audiopopisů tedy zahrnuje i tyto části vysílání.

Program ČT1 byl v analyzovaném období opatřen ST u pořadů s celkovou délkou 8:20:50 hodin, AP byly připojeny k pořadům o souhrnné délce 6:06:35 hodin. Z devíti hodin záznamu tak podíl činil cca 93 %, ve druhém případě necelých 68 %. ST nebyly zaznamenány pouze v předpovědi počasí, krátkém pořadu *Minuty z Krkonoš* a v *Losování Sportky a Šance*. AP chyběly u stejných pořadů, navíc se neobjevily ani v soutěžních relacích *Kde domov můj?*, *AZ-kvíz*, britském seriálu *Zavolejte porodní sestřičky* a některých zpravodajských přehledech.

Pořady na programu ČT2, které obsahovaly ST, měly souhrnnou stopáž 7:21:37 hodin. Po započítání *Zpráv v českém znakovém jazyce* je však možné konstatovat, že celková délka pořadů zpřístupněných pro osoby se sluchovým postižením byla 7:31:35 hodin (tedy cca 94 % z osmihodinového záznamu, resp. 100 % ze všech odvysílaných pořadů). Pořady s AP disponovaly délkou 0:26:16 hodin (cca 5 %). Přítomny byly pouze ve třech krátkých dokumentech. Doplňme však, že provozovatel v reakci na úmrtí dokumentaristky a kreativní producentky Andrey Majstorovičové do programu neplánovaně zařadil i několik pořadů této tvůrkyně. V původním programovém schématu měly relace s AP větší podíl.

Program ČT24 zahrnoval v monitorovaném období jediný pořad bez ST, a tím bylo *Počasí*. Relace však byla koncipována jako nikým moderovaná infografika, jejíž vizuální stránka obsahovala všechny relevantní informace. ST v tomto případě tedy nebyly potřebné. Čistě z formálního hlediska lze konstatovat, že titulky bylo opatřeno téměř 98 % stopáže (3:55:09 hodin). AP se naopak nevyskytovaly v žádném pořadu.

Součástí téměř dvouhodinového záznamu programu ČT :D byly pořady se ST o celkové stopáži 1:41:44 hodin (cca 92 %). Titulky absentovaly v jediné relaci, seriálu *Méďa a lumíci*, který je určen dětem od 8 let. Opačný případ nastal u AP. Jako pořad zpřístupněný osobám se zrakovým postižením lze označit pouze krátký příspěvek s názvem *Konec telky?!*, jež provozovatel popisuje jako „*minipořad k letní soutěži na Děčku*“. V monitorovaném úseku byl odvysílán dvakrát. Pokrýval 0:01:21 hodin záznamu, čili asi 1 %.

Pořady na programu ČT art, jež byly opatřeny ST, disponovaly souhrnnou délkou 2:49:35 hodin z celkových čtyř hodin. Pořad, u něhož ST chyběly (dánský seriál *Vláda: Moc a sláva*), byl však odvysílán v originálním znění s českými titulky přímo v obraze, tudíž i ten lze označit za pořad víceméně zpřístupněný pro osoby se sluchovým postižením. Provozovatel tak nabídl 3:48:31 hodin otitulkované stopáže (asi 95 %, resp. 100 % ze všech odvysílaných pořadů). AP byly připojeny pouze k *Událostem v kultuře* o délce 0:13:19 hodin (necelých 6 %).

Konečně na programu ČT sport mohli diváci v monitorovaném tříhodinovém úseku vidět pořady se ST o celkové délce 2:33:22 hodin (cca 85 %). Titulky nebyl opatřen pouze přenos z turnaje v plážovém

fotbale *Final four 2023*. AP byly součástí jediné relace, *Sokolského zpravodaje* s dobou trvání 0:09:28 hodin (cca 5 %). Vzhledem k tomu, že se většina přenosů na tomto programu vyznačovala explicitním komentářem sportovního dění na obrazovce, je otázkou, zda by audiopopisy v takovém případě vůbec plnily svůj účel.

2.3. Pořady na ČT1

Zprávy ve 12

(ČR, 2023)

ST (autorka Kamila Vojtíšková)

Prvním z monitorovaných pořadů na programu ČT1 byla zpravodajská relace *Zprávy ve 12*. Ta byla divákům se sluchovým postižením zpřístupněna skrze skryté titulky, které charakterizovalo nemalé zpoždění a zjednodušení. Jednotlivá vyjádření redaktorů i respondentů se v titulcích mnohdy objevila až ve chvíli, kdy hovořil následující mluvčí, případně začala další reportáž. V titulcích byly v rámci zjednodušení nejednou vypuštěny i celé věty. Příkladem je vyjádření, které poskytl mluvčí Ministerstva zahraničních věcí Daniel Drake v čase 0:04:30 hodin: „*Diplomatický servis, který je příspěvkovou organizací ministerstva, k tomuto kroku přistoupil, protože dosud neobdržel žádnou reakci z ruské strany na předžalobní výzvy.*“ V ST se o deset vteřin později (již v úvodu další reportáže) objevilo pouhé: „*Diplomatický servis k tomuto kroku přistoupil.*“ Ještě markantněji se zkrácení projevilo v příspěvku o provozu vlaků z Ostravy do Opavy, kdy redaktorka na kameru uvedla: „*Místo toho, aby provoz těchto vlaků stál kraj 270 korun za kilometr, tak to bude zhruba 300 korun za kilometr. To znamená, že ten roční provoz se od prosince 2023 prodraží o zhruba 15 milionů korun. Dotaci ve výši 227 milionů korun na desetiletý provoz měly České dráhy získat od Evropské unie, ale kvůli tomu, že právě došlo ke zpožděnému dodání ze strany Škoda Transportation, k této dotaci tedy nedojde, padá. Vozy Regio Panter měly být podle kupní smlouvy předány Českým drahám do majetku a uvedeny do provozu v březnu 2023. Teprve teď v červnu je ale nasadili do zkušebního provozu. Podle společnosti Škoda Transportation je toto zpoždění způsobené tím, že výroba je stále negativně ovlivněna následky pandemie koronaviru i válkou na Ukrajině. Ty nové vlaky tu budou jezdit a vozit cestující tak, jak měly, ale bude to tedy kraj stát o 15 milionů korun ročně víc. Vedení kraje tu ty vozy i přesto chce, kvůli tomu, že jsou modernější, bezbariérové, a ty starší soupravy už byly nevyhovující.*“ ST oproti tomu obsahovaly pouze pár vět, navíc operovaly s číslem, které redaktorka nezmínila: „*Místo toho, aby provoz vlaků stál 70 mil, tak bude stát o 15 milionů víc. Dotaci měli získat od EU. Vozy Region Panter měly být předány do vlastnictví ČD v roce 2023. Výroba je ale stále negativně ovlivněna pandemií covidu i válkou na Ukrajině.*“ Ojediněle byla v titulcích nalezena další pochybení, např. překlepy (v čase 0:07:59 hodin ST uváděly „*listí*“ místo „*lidí*“). Obecně lze konstatovat, že divákům se sluchovým postižením byly zprostředkovány zásadní informace uvedené v pořadu, nicméně jejich forma a časové řazení působily značně matoucím dojmem.

Počasí

(ČR, 2023)

Přestože měla být dle dostupných programových přehledů předpověď počasí stejně jako následující *Sportovní zprávy* opatřena skrytými titulky, monitoring je v záznamu nenalezl. Osobám se sluchovým

postižením v orientaci pomáhaly meteorologické údaje uvedené přímo v obraze, promluvy moderátorky však otitulkovány nebyly.

Sportovní zprávy

(ČR, 2023)

ST (autorka Kamila Vojtíšková)

Aktuality ze světa sportu doprovázely skryté titulky, jejichž kvalitu hodnotíme jako dostatečnou, avšak proměnlivou. Některé příspěvky (např. ten věnovaný mistrovství světa v šermu) obsahovaly včasné a přesné titulky. Ve vysílání se ovšem objevily i reportáže, jejichž titulky vykazovaly značné zpoždění a zjednodušení (např. aktualita o výsledcích klubu Bohemians Praha 1905). Pravopisné chyby byly monitorovány minimálně. Většinou se jednalo o chybějící čárku ve větě či nesprávný zápis číslovek (např. „*po 36ti letech*“ v čase 0:26:28 hodin).

Znamení koně (10/13) – Legenda

(ČR, 2011)

ST (autorka M. Vrbská), **AP** (autorka Petra Eliášová)

Český seriál z prostředí chovatelů koní byl zpřístupněn osobám se sluchovým i zrakovým postižením. Barevně odlišené skryté titulky pokrývaly dialogy postav i zvuky, jako např. „*SMÍCH*“ nebo „*ZAKLEPÁNÍ*“. Titulky lze označit za přesné a včasné. Jediným rozdílem byly občasné korekce hovorové češtiny (zatímco některé postavy mluvily dialektem, v ST se objevovala spisovná forma), výjimečně byly zaznamenány chyby (např. „*koně se hrnulý*“ v čase 1:06:20 hodin).

Zvukové popisy vcelku detailně informovaly o dění na obrazovce, ohlašovaly příchod postav na scénu a zprostředkovávaly úvodní i závěrečné titulky. Monitoring neodhalil žádné problematické momenty.

Minuty z Krkonoš (21) – Krkonošské louky

(ČR, 2014)

Dokumentární relace o délce necelých dvou minut nebyla avizována v dostupných přehledech pořadů. Ve vysílání sloužila spíše jako komplementární spot s edukačním charakterem. Skryté titulky ani audiopopisy OATV nezaznamenalo.

Klenoty naší krajiny – Litovelské Pomoraví

(ČR, 2016)

ST (autorka Věra Šimarová), **AP** (autorka Šárka Hurdálková, četla Kateřina Huberová)

Dokumentární magazín doprovázely kvalitní a včasné skryté titulky. Diváci si v nich mohli přečíst nejen komentáře hlavních protagonistů, ale i podrobný popis zvuků – např. „*OZÝVAJÍ SE ZVUKY KAPEK VODY DOPADAJÍCÍCH NA HLADINU I NA KAMENY*“. Ve chvíli, kdy jeden z aktérů hovořil dialektem, v ST bylo uvedeno „*MLUVÍ HANÁCKÝM NÁŘEČÍM*“. Drobné odchylky od mluveného slova spočívaly zejména ve zjednodušení slovosledu, vypuštění tzv. vycpávkových slov a použití synonym. Příkladem je komentář hydrobiologa Otakara Štěrbý v čase 1:31:25 hodin – „*A navíc, víte, že tady jsou podzemní toky, a*

podzemní toky jsou toky, neboli ta řeka, byť je pod zemí, tak patří také do říční krajiny.“ – který byl do ST přeložen jako: „*Navíc jsou tady podzemní toky, a byť je řeka pod zemí, patří do říční krajiny.*“

Audiopopisy byly monitorovány v dostatečné míře i kvalitě. Divákům kromě úvodních a závěrečných informací o pořadu a jeho tvůrcích přinášely zejména barvitý popis přírodních scénérií (např. v čase 1:31:36 hodin: „*Hladina líně tekoucí řeky je pokrytá drobnými zelenými vodními rostlinami. Ve vodním korytě je spadlý mohutný kmen listnatého stromu.*“).

Nemocnice na kraji města (15/20) – Gravidita

(Československo, 1981)

ST (autor Studio “V“, s.r.o.), **AP** (autor neznámý)

Skryté titulky, jimiž byl seriál z nemocničního prostředí opatřen, lze hodnotit jako přesné a významově věrné. Rozdíly oproti mluvenému slovu byly minimální a souvisely výlučně se zjednodušením sdělení (např. když v čase 1:59:02 hodin doktor Blažej uvedl: „*Dobrý den, počkejte prosím okamžik venku,*“ v ST se objevilo: „*Dobrý den, počkejte chvíli venku.*“). V rámci zjednodušení byly často vynechávány vsuvky a používána synonyma. Doplňme, že tvůrci titulků kromě dialogů prezentovali i další zvuky ve vysílání, např. „*KLEPE NA DVEŘE*“.

Rovněž audiopopisy dosahovaly vysoké kvality. Vyskytovaly se v poměrně velkém množství a podrobně informovaly o dění na obrazovce. Diváci se zrakovým postižením mohli slyšet i úplné znění úvodních a závěrečných titulků.

Konec telky?!

(ČR, 2023)

ST (autor neznámý), **AP** (autor neznámý)

Krátký pořad, který nebyl avizován v dostupných programových přehledech, doprovázely skryté titulky i audiopopisy. V relaci, jež odkazovala k letní soutěži pro děti, nebyly zaznamenány žádné problematické momenty.

Peče celá země

(ČR, 2020)

ST (autor neznámý), **AP** (autor neznámý)

Monitoring kuchařské soutěže potvrdil přítomnost skrytých titulků i zvukových popisů. Titulky byly včasné a přesné. Zahrnovaly jednotlivé promluvy i popisy dalších zvuků (např. „*zakřičel páv*“). Věrně odrážely také dialekt přítomných soutěžících (např. „*su na tom dobře*“, „*mohlo bejt*“ atp.).

Osobám se zrakovým postižením byly k dispozici audiopopisy, odkazující na jména aktuálně hovořících protagonistů a popisující dění i náladu v kuchyni. Některé z nich pouze stručně informovaly o situaci (např. v čase 3:20:13 hodin: „*Jenda znovu studuje recept.*“), jiné líčily události podrobněji (např. v čase 3:30:00 hodin: „*Pavлінě je do pláče. Z očí se jí řinou slzy jako hrachy, ale stále statečně bojuje.*“)

ST (autor Tomáš Seidl)

Epizoda z britského seriálu byla neslyšícím zpřístupněna skrze kvalitní skryté titulky, které nevykazovaly zpoždění, pravopisné chyby ani jiné závažnější nedostatky. Na obrazovce se objevoval přepis dialogů přítomných postav a další zvukové projevy a popisky (např. „ZVONĚNÍ TELEFONU“, „PROZPĚVOVÁNÍ“ nebo „CIZOJAZYČNÝ PŘEKLAD“ ve chvíli, když jedna z akterek hovořila k nastávajícím matkám z Indie). Odchytky od mluveného slova byly monitorovány velmi výjimečně (např. v čase 4:11:22 hodin je v ST místo „na rozmnožovacím stroji“ uvedeno „na rozmnožovacím zařízení“).

Na cestě po severu Etiopie

(ČR, 2006)

ST (autorka Alena Fenclová), **AP** (autor neznámý)

Titulky k cestopisnému dokumentu byly zařazovány včas a beze zbytku pokrývaly veškeré mluvené slovo. K jejich přehlednosti přispívalo barevné odlišení komentářů dvou hlavních průvodců pořadem, Miroslava Donutíla a Jiřího Bartošky. Pokud se titulky od komentářů lišily, jednalo se o drobné odchytky bez negativního dopadu na význam sdělení (např. v čase 5:06:54 hodin moderátor uvedl, že „kluci mydlí ping pong“, ale v ST se objevilo „kluci hrajou ping pong“).

Audiopopisy byly zaměřeny na úvodní znělku, závěrečné titulky, a především detailní popis zobrazovaných scén. Příkladem je komentář v čase 5:04:53 hodin: „Místní muž orá za pomoci krávy, nad kterou mává bičem. Po prašné ulici ve vesnici procházejí spousty lidí. Většinou mají přes ramena oblečen bílý háv. Nízký kopec zarostlý trsy zelené trávy a kaktus rostoucí u něho. Ženy prodávají na ulici pletené koše s víky. Na stromě sedí malý chlapec a pitvoří se do kamery. Na mapě Etiopie vylétá kreslené letadlo z města Addis Abeba směrem k bodu označenému jako Axum.“

AZ-kvíz

(ČR, 2018)

ST (autorka Anna Inemanová)

Soutěžní pořad obsahoval skryté titulky pro neslyšící, jež lze hodnotit jako přesné, včasné a díky barevnému odlišení přehledné. Titulky nezahrnovaly pouze ty informace, které byly již součástí animací v původním obraze – např. soutěžní otázku pro diváky, název knih, z nichž vybíral soutěžící na druhém místě či výherní částky vylosované vítězem. Vynechána byla rovněž tzv. vycpávková slova („prostě“, „tedy“ aj.)

Události v regionech

(ČR, 2023)

ST (autoři F. Bukovský a M. Klocová), **AP** (autor neznámý)

Zpravodajský pořad z regionů byl osobám s handicapem zpřístupněn prostřednictvím skrytých titulků, znakového jazyka a audiopopisů. Kvůli technické závadě videosouboru nebylo možné pořad po většinu doby jeho trvání přetáčet, což značně limitovalo možnost plnohodnotného analytického vyhodnocení.

Z vypořizovaných momentů lze usuzovat, že ST vykazovaly mírné zpoždění a zejména zjednodušení, které se projevovalo vypouštěním slov i celých vět (např. tvrzení vědce v čase 6:24:45 hodin, totiž „*Pro pstruhy ideální podmínky, hodně kyslíku, teplá voda. Těm se tady daří.*“, se v titulcích neobjevilo vůbec). Zaznamenaný byly taktéž překlepy, chybějící interpunkční a diakritická znaménka (např. v čase 6:03:00 hodin ST uváděly „*lonskému roku*“ místo správného „*loňského roku*“). Z hlediska významu prezentovaných sdělení byly titulky zhotoveny uspokojivě. Připomeňme, že neslyšící osoby měly k dispozici rovněž překlad do znakového jazyka.

Co se týče přítomných zvukových popisů, ty byly monitorovány na začátku relace při oznamování jejího názvu, a dále ve formě identifikace právě hovořících mluvčích, resp. jejich funkce (např. v 6:23:50 hodin, kdy začíná hovořit hydrobiolog Petr Blabolil, AP říká „*hydrobiolog*“). Fakt, že se audiopopisy soustředily výhradně na funkce, a nikoliv jména respondentů, v některých případech způsoboval zmatek (např. když v čase 6:24:10 hodin hovoří jednatel Českého rybářského svazu Jiří Marek, AP zní „*jednatel*“, což divákům o postavení či erudici mluvčího neřekne téměř nic). Stejně jako u skrytých titulků byla kvalita audiopopisů nekonzistentní.

Kde domov můj?

(ČR, 2022)

ST (autorka Simona Sedmihorská)

K soutěžnímu pořadu byly připojeny kvalitní, přesné a barevně odlišené titulky, zprostředkovávající dialogy moderátora se soutěžícími i citoslovce typu „*checheche*“ nebo „*br*“. Titulky věrně odrážely i dialekt a obecnou češtinu protagonistů (např. „*nezloběj*“ v čase 6:47:18 hodin). Jedinými rozdíly mezi ST a mluveným slovem bylo občasné vypouštění tzv. vycpávkových výrazů („*vlastně*“, „*jaksi*“ atd.) a absence zadání v situacích, kdy si jej diváci mohli přečíst již v animaci, která byla součástí původního obrazu.

Události za okamžik a počasí

(ČR, 2023)

ST (autor neznámý), **AP** (autor neznámý)

Pětiminutová relace shrnula nejdůležitější témata nadcházejících *Událostí* a přinesla předpověď počasí. Na rozdíl od první jmenované části předpověď nebyla pokryta skrytými titulky. Na obrazovce se objevovaly pouze informace, které byly již součástí původních animací a infografik. Slova moderátorky otitulkována nebyla. Je otázkou, nakolik je takový pořad skutečně zpřístupněn osobám se sluchovým postižením, jak avizují dostupné programové přehledy.

Audiopopisy se omezovaly výhradně na identifikaci jednotlivých bloků a jméno moderátorky. Vzhledem ke krátké stopáži a formě pořadu je malé množství AP pochopitelné.

ST (autoři F. Bukovský a M. Klocová), **AP** (autor neznámý)

Hlavní zpravodajskou relaci na programu ČT1 doprovázely kvalitní a významově přesné titulky. Jen výjimečně OATV zaznamenalo překlepy (např. v čase 7:17:14 hodin ST uváděly „*odchodumenších*“ místo správného „*odchodu menších*“), které navíc byly v některých případech ihned opraveny (viz čas 7:08:05 hodin, kdy reportér řekl „*vidíte oblaka kouře*“ a v ST se objevilo slovo „*kouše*“, jež bylo vzápětí korigováno na „*kouře*“). Zpoždění titulků, dosahující maximálně několika vteřin, bylo akceptovatelné. Totéž se dá říct o vyzozorovaném zjednodušování titulků. Vypuštěna byla řada vsuvek a doplňkových vět, některé výrazy byly nahrazeny synonymy, nic z toho však nemělo za následek změnu významu či opomenutí relevantní informace. Jako příklad užití synonym a změny slovosledu uvedme sdělení moderátora Michala Kubala v čase 7:03:01 hodin: „*Návrh přináší taky změny u předčasných penzí. Minimální doba pojištění stoupá na 40 let. Pobíranou částku chce stát krátit víc než dosud, a bude ji taky pomaleji zvyšovat. Do předčasného důchodu by mělo být možné odejít nejvýše o tři roky dřív, než je důchodový věk.*“ V ST byla tato slova prezentována následovně: „*Vedle úprav zvyšování důchodů se návrh týká i změn u předčasných penzí. Vláda prosadila prodloužení minimální doby pojištění na 40 let, pobíranou částku pak chce stát krátit víc než dosud. Zároveň ji bude pomaleji zvyšovat. Do předčasného důchodu by také mělo být možné odejít nejvýše o tři roky dřív než je důchodový věk.*“ Případné zjednodušení tvrzení včetně vynechání některých slov a vět bylo patrnější u živých vstupů redaktorů, tedy v momentech, kdy titulky nemohly být připraveny dopředu (např. reportér v příspěvku o uhynulých rybách v Odře v čase 7:12:15 hodin uvedl, že „*na ten problém s uhynulými rybami upozornila polská strana českou stranu, a to tedy konkrétně město Bohumín a také ČIŽP*“, ale v ST byla tato informace vynechána stejně jako to, že vodohospodáři nařídili naředění a zvýšení hladiny řeky Odry). Ve chvílích, kdy provozovatel prezentoval vyjádření zahraničních aktérů, v obraze se objevil překlad do češtiny. Skryté titulky totožné sdělení již neobsahovaly.

Zvukové popisy informovaly o názvu relace *Události* a zprostředkovaly většinu komentářů cizojazyčně hovořících respondentů, tzn. nahlas předčítaly české titulky v obraze. Tato praxe byla monitorována např. v reportážích o chorálu Sláva Hongkongu, vyšetřování syna amerického prezidenta Huntera Bidena, přípravách na olympiádu ve Francii atp. Audiopopisy, které by osoby se zrakovým postižením zpravovaly o funkcích či jménech aktuálně hovořících mluvčích nebo popisovaly scény odehrávající se na obrazovce, v záznamu nalezeny nebyly.

Branky, body, vteřiny

(ČR, 2023)

ST (autoři F. Bukovský a M. Klocová), **AP** (autor neznámý)

Skryté titulky, které byly připojeny k relaci *Branky, body, vteřiny*, hodnotíme jako včasné a veskrze kvalitní. Výjimečně se objevilo mírné zpoždění oproti mluvenému slovu, vynechání vsuvek (např. „*dejme tomu*“), záměna za synonyma (např. „*zvlášť*“ namísto řečeného „*kór*“) a překlepy (např. „*utknání*“ namísto „*utkání*“).

Přítomné audiopopisy byly omezeny pouze na úvodní identifikaci relace. Později ve vysílání už zaznamenány nebyly.

Krátká relace nebyla opatřena skrytými titulky ani zvukovými popisy. Vzhledem k její délce a charakteru je to pochopitelné. Jediná pasáž, u níž by zpřístupnění pro osoby s handicapem mělo smysl, byla reportáž o brankářském kempu. Hlavní část, složená z prezentace výherních čísel, byla vizuálně přehledná a srozumitelná i pro osoby se sluchovým či zrakovým postižením.

Hříšní lidé Města pražského (6/13) – Případ lichého střevíce

(Československo, 1968–1969)

ST (autor Studio "V", s.r.o.), **AP** (autorka Alena Fenclová, četla Vendy Čiháková)

Skryté titulky k detektivnímu seriálu vykazovaly pouze drobné rozdíly od mluveného slova, spočívající v úpravě slovosledu, vypouštění vsuvek (např. „*zdá se*“) či náhradě za synonyma (např. mlékař v čase 8:18:28 hodin uvedl: „*Zabije člověka na tiché ulici,*“ ale ST obsahovaly: „*Zabije člověka na tiché silnici.*“). Jednalo se o odchylky, které nikterak neposouvaly význam sdělení. Kromě dialogů se v titulcích objevily i zvuky, např. „*KVÍLENÍ NEUMATIK*“ nebo „*PLÁČE*“.

Co se týče zvukových popisů, diváci se zrakovým postižením měli k dispozici barvitý komentář k úvodní znělce („*Na bílém pozadí se objeví ruka v rukavici, která drží revolver. Nejdříve je z profilu, natáčí se a zamíří na diváka.*“), jednotlivým scénám (např. v čase 8:20:50 hodin: „*Lékař ženu prohlíží. Měří jí tep a zkoumá zorničky.*“) i závěrečným titulcům. Monitoring zaznamenal jedinou nesrovnalost. Na konci, když se na obrazovce objevil rok vzniku 1969, audiopopis oznámil: „*Vyrobila Televizní filmová tvorba Praha v roce 1968.*“ Režerše ukázala, že třináctidílný seriál byl natočen na tři části, přičemž dotyčná epizoda měla vzniknout na přelomu let 1968 a 1969. Není tedy jasné, zda byla informace správně uvedena v titulcích, či audiopopisu. V každém případě se jedná o marginálnost, která neměla vliv na porozumění obsahu pořadu.

Hříšní lidé Města pražského (7/13) – Lodní uzel³

(Československo, 1968–1969)

ST (autor Studio "V", s.r.o.), **AP** (autorka Alena Fenclová, četla Vendy Čiháková)

Vzhledem k tomu, že součástí monitorovaného úseku vysílání byl pouze začátek pořadu, přítomné skryté titulky ani audiopopisy nelze plně analyticky vyhodnotit. Prvních několik minut však svědčilo o tom, že sedmá epizoda detektivního seriálu byla pro osoby s handicapem zpřístupněna stejným způsobem jako předchozí díl.

³ Součástí monitorovaného úseku byla pouze část pořadu.

2.4. Pořady na ČT2

Města bez bariér – Teplice⁴

(ČR, 2023)

ST (autorka Alena Kardová), **AP** (autorka Alena Kardová, četl Vladimír Pěcháček)

Dokumentární magazín doprovázely včasné, barevně odlišené a přesné titulky. Jedinou zaznamenanou výjimkou byla situace v čase 0:00:50 hodin, kdy moderátor uvedl: „*To už ale přijíždíme k Severočeskému divadlu,*“ ale v ST se objevilo: „*To už ale přijíždíme ke Krušnohorskému divadlu.*“ Titulky na rozdíl od moderátorova sdělení obsahovaly správnou informaci, jeho komentář tedy korigovaly.

Zvukové popisy spoře, ale dostatečně líčily jednání dvou hlavních aktérů, identifikovaly jména respondentů a osobám se zrakovým postižením zprostředkovávaly závěrečné titulky. Monitoring neodhalil žádné problematické momenty.

Člověk jako živočišný druh (2/2) – Život, láska, smrt

(Austrálie, 2020)

ST (autor Tomáš Seidl)

Dokument obsahoval skryté titulky, které se na obrazovce objevovaly včas a bez chyb či překlepů. Jako drobný nedostatek lze označit pouze fakt, že latinský název druhu pavouka *Maratus volans* byl v čase 0:31:40 hodin uveden s malým počátečním písmenem, což odporuje pravidlům českého pravopisu.

GEN – Dagmar Havlová-Veškrnová

(ČR, 2017)

ST (autorka Alena Kardová), **AP** (autorka Alena Kardová)

Dokument z cyklu GEN (Galerie elity národa) byl odvysílán jako vzpomínka na dílo zesnulé tvůrkyně Andrey Majstorovičové. Skryté titulky, které jej doprovázely, byly včasné a úplné. Jediný rozdíl mezi nimi a mluveným slovem představovaly nespisovné útvary, kdy např. hlavní protagonistka pořadu hovořila tzv. obecnou češtinou (používala koncovku -ej místo -ý apod.), přičemž v titulcích byla uvedena spisovná forma.

Audiopopisy zahrnovaly podrobné úvodní informace o pořadu a jeho znělce, líčily scény (např. „*Paní Havlová vchází do Vinohradského divadla.*“) a identifikovaly specifické části dokumentu (např. při prezentaci domácích záběrů hlas oznamoval „*rodinný film*“). Nebyly zaznamenány žádné problematické pasáže.

⁴ Součástí monitorovaného úseku byla pouze část pořadu.

ST (autor neznámý)

Další epizoda z dokumentárního cyklu GEN, již provozovatel uvedl v reakci na úmrtí Andrey Majstorovičové, byla opatřena kvalitními titulky bez zpoždění. Odlišnosti od mluveného slova spočívaly v občasném zjednodušení, vypouštění vsuvek či uvádění spisovné formy tam, kde protagonisté dokumentu hovořili obecnou češtinou. Skryté titulky lze hodnotit jako významově přesné a korektní.

Příběhy z Afriky – Afrika rodu ženského

(ČR, 2008)

ST (autorka Alena Kardová)

Skryté titulky připojené k dokumentu Andrey Majstorovičové zprostředkovávaly nejen výpovědi protagonistů, ale i zvuky, jako např. „KOKRHÁNÍ“ nebo „DĚTI SI ZPÍVAJÍ“. Zaznamenány byly dílčí odchylky od mluveného slova, výjimečně chybějící čárky ve větách a překlady (např. v čase 1:59:38 hodin žena uvedla: „... uplatnit se v profesním životě,“ ale v ST se objevilo „... uplatit se v profesním životě“). Až na tyto drobné chyby byly titulky kvalitativně dostačující a úplné. K jejich přehlednosti přispívalo i barevné odlišení vyjádření jednotlivých aktérů a akterek.

Jak se žije fair play podle Andrey Majstorovičové

(ČR, 1999)

ST (autor neznámý)

Monitoring krátkého dokumentu potvrdil přítomnost skrytých titulků, jež lze označit za včasné a kvalitní. Významovou přesnost nenarušilo ani občasně zjednodušení a vypouštění vsuvek, které aktéři dokumentu do svých vyjádření zakomponovali.

Oko – Šance hříšných žen

(ČR, 1999)

ST (autor neznámý)

I v posledním dokumentárním pořadu zařazeném na památku Andrey Majstorovičové se objevily skryté titulky. Ty i přes jisté zjednodušení a úpravu slovosledu zachovávaly smysl původních komentářů hlavních protagonistek. Chyby byly nalezeny opakovaně v souvislosti s psaním číslovek (např. „6-tí“, „12-tí“ apod.), výjimečně se jednalo o hrubá pravopisná pochybení (např. v čase 2:55:35 hodin se na obrazovce objevilo „slezou s těch stromů“).

Úchvatný Egypt (2/2)

(USA, 2020)

ST (autorka Eva Honzíková)

Dokumentární pořad doprovázely kvalitní a vcelku přesné titulky, které se na obrazovce objevovaly bez zpoždění. Velmi výjimečně v titulcích docházelo k vypouštění vsuvek a nadbytečných výrazů (např. „však“ nebo „také“), které ovšem nebyly pro význam prezentovaných sdělení důležité.

Postřehy odjinud – Chorvatsko očima Jaroslava Skalického

(ČR, 2006)

ST (autor neznámý), **AP** (autor Ondřej Baštinec, četla Linda Bendová)

Skryté titulky k cestopisnému magazínu se vyznačovaly časovou i významovou přesností. Několikrát bylo monitorováno vynechání vsuvek a obecné zjednodušení, zásadní informace však titulky beze zbytku reflektovaly.

Zvukové popisy přinášely detailní charakteristiku prezentovaných scén (např. v čase 4:13:12 hodin: „Průzračně čistá voda se kaskádovitě řítí z vodopádů. Z mostu pod kaskádami vše sledují turisté.“). Dále informovaly o podtitulu dokumentárního magazínu („Ráj na zemi“) a jeho tvůrcích, kteří byli uvedeni v závěrečných titulcích. Nebyly zaznamenány žádné problematické momenty.

Zprávy v českém znakovém jazyce

(ČR, 2023)

Zpravodajský přehled přinesl domácí i zahraniční aktuality, divákům zprostředkoval rovněž zprávy ze světa neslyšících. Byl celý překládán do znakového jazyka.

Hrabě Monte Christo (4/4)

(Francie/Itálie/Německo, 1998)

ST (autorka Gabriela Kliková)

Čtvrtý díl adaptace románu Hrabě Monte Christo byl divákům k dispozici se skrytými titulky. Ty zahrnovaly nejen dialogy mezi postavami, ale i popis významných zvuků, jako např. „POTLESK“ či „VŘAVA“. Titulky byly včasné a významově věrné. Monitoring však zachytil odlišnosti, kterými se ve vztahu ke zvukové složce pořadu vyznačovaly. Jednalo se o vypouštění vsuvek, úpravu slovosledu za účelem lepší přehlednosti apod. (např. postava v čase 4:37:54 hodin řekla: „... začala jednat na základě jakýchsi narážek na jednoho z členů, kterého se autor článku navíc ani neodvažuje jmenovat,“ ale v ST bylo uvedeno: „... začala jednat na základě narážek na jednoho z členů... Autor článku se ho navíc ani neodvažuje jmenovat!“). Obecně lze titulky hodnotit jako kvalitní.

ST (autorka Barbora Svítková, NEWTON Technologies)

Snímek byl divákům se sluchovým postižením zpřístupněn prostřednictvím skrytých titulků, které obsahovaly výpovědi postav (některé z nich byly barevně odlišené) i popis dějotvorných zvuků, jako např. „VÝKŘIK ZE TMY“ či „BZUČENÍ VČEL“. V titulcích byly často vynechány vsuvky a tzv. vycpávková slova (např. „*vlastně*“), použita synonyma (např. „*i když*“ ve chvíli, kdy postava řekne „*přestože*“ apod.), případně zjednodušen slovosled. Prakticky se však jednalo pouze o drobné odchylky, které neměly vliv na kvalitu sdělení. Rovněž lze konstatovat, že titulky byly řazeny včas a neobsahovaly gramatické či pravopisné chyby.

2.5. Pořady na ČT24

Branky, body, vteřiny⁵

(ČR, 2023)

ST (autoři Filip Bukovský a Věra Kotlínová)

Přestože měl být pořad přinášející aktuality ze světa sportu zpřístupněn osobám se sluchovým i zrakovým postižením, ve vysílání monitoring objevil pouze skryté titulky. V titulcích byla výjimečně vynechána slova či věty (např. absentovalo moderátorovo sdělení v čase 0:00:37 hodin: „*A mimochodem, Češi aktuálně vedou už 4:0.*“). Celkově je však hodnotíme jako kvalitní, včasné a přesné.

Audiopopisy zaznamenané nebyly. Připomínáme ovšem monitoring totožného pořadu, resp. jeho vydání ze dne 26. 7. 2023 na programu ČT1, který potvrdil, že se AP vykytovaly pouze na začátku, kdy byl oznámen název relace. Vzhledem k tomu, že monitorovaný úsek programu ČT24 neobsahoval první čtyři minuty pořadu, je možné, že i v tomto případě audiopopisy přítomny byly, ale omezovaly se pouze na úvodní představení relace.

90' ČT24

(ČR, 2023)

ST (ve spolupráci se ZČU, stínová mluvčí Daniela Šťastná)

Interaktivní zpravodajský pořad doprovázely barevně odlišené skryté titulky, které byly vytvářeny v průběhu vysílání jako tzv. živé titulky. Monitorovány byly v celé relaci kromě úvodní části, obsahující předpověď počasí a část reportáže o požáru. V souvislosti s titulkováním živého vysílání OATV zaznamenalo mnoho problematických momentů, zahrnujících zjednodušení prezentovaných sdělení, zpoždění až deset vteřin a více, překlepy, zkomolené výrazy a pravopisné chyby. Jako příklad zjednodušení uveďme otázku moderátorky v čase 0:20:02 hodin: „*Má Česká republika šanci Polsko dohnat v momentě, kdy nastolila nějaký trend,... a my jsme tady možná zaspali i v těch předchozích letech, to se můžeme o tom bavit, v čem byl problém, jestli v legislativě, nebo v něčem jiném,... ale máme šanci to tedy dohnat, pokud jsme se už odrazili ode dna, jak říká pan Kolovratník?*“ V ST, které

⁵ Součástí monitorovaného úseku byla pouze část pořadu.

byly uváděny od 0:20:14 hodin stálo: „Má ČR šanci? Zaspali jsme v předchozích letech, máme opravdu šanci to dohnat?“ Toto a většina dalších zjednodušení, s nímž souviselo vynechávání slov i celých vět, případně použití synonymních výrazů, zásadně neovlivnila smysl sdělení. Objevily se však i případy, kde tomu bylo naopak. V čase 0:45:35 hodin mluvčí ŘSD Jan Rýdl uvedl: „Kdybychom nasčítali všechny ty lhůty, tak bychom se dostali k možnosti začít stavět ten sever v roce 27. Úplně otevřeně, já osobně to považuji za veliký optimismus...“ V ST ovšem absentovala jedna z hlavních informací, rok výstavby: „Až se nasčítají všechny lhůty, tak bychom se dostali k možnosti začít stavět sever. Já to považuji za velký optimismus...“ (0:45:45 hodin). Nedokonalý přepis slov stínové mluvčí způsoboval celou řadu chyb a deformací (např. teploty se „pohybovali“, „zúžených“ místo „zúženích“, „územní rozvoj ví plán“ místo „územní rozvojový plán“, chybějící interpunkce ve větách apod.). V některých případech měl nesprávný přepis za následek posunutí významu (např. když moderátorka v čase 0:55:13 hodin řekla: „Čerpací stanice okamžitě od rána začaly přečeňovat, a lidé tak tankují draž než včera,“ v ST se v čase 0:55:22 hodin objevilo: „Čerpací stanice začaly okamžitě přečeňovat. Lidé tankují draž než v ČR.“). Nejmarkantněji se to projevilo v 70. minutě záznamu, kdy poradce prezidenta republiky David Marek ke schodku státního rozpočtu uvedl: „Já si myslím, že by vláda, respektive Ministerstvo financí, muselo přikročit k dalším dodatečným úsporám na výdajové straně oproti těm, které již byly oznámeny. Bez nich bude velmi náročné, velmi obtížné, aby se podařilo dosáhnout rozpočtového schodku do 300 miliard korun.“ V ST však stálo: „Já si myslím, že by vláda, respektive Ministerstvo financí muselo přikročit k dalším výdajům, bez nich bude velmi náročné, velmi obtížné, aby se podařilo dosáhnout rozpočtového schodku do 300 miliard korun.“ Změna z „úspor na výdajové straně“ na „výdaje“ znamenala de facto úplné obrácení významu. Závěrem doplňme, že titulky byly často nepřehledné a zmatečné, s čímž souvisel i poněkud nešťastný zápis číslovek – např. sdělení „za prvních sedm měsíců“ bylo v ST prezentováno jako „za 1. 7 měsíců“.

Horizont ČT24

(ČR, 2023)

ST (ve spolupráci se ZČU, stínový mluvčí Václav Jindřich)

Přehled světového dění byl divákům představen se skrytými titulky, jejichž kvalitu lze hodnotit jako proměnlivou, avšak postačující. Titulky byly o několik vteřin zpožděné, docházelo v nich k vynechávání některých výrazů (např. vsuvek, vlastních jmen zahraničních aktérů a míst), ojedinělým překlepům a pravopisným chybám (např. v 1:33:22 hodin davy „provolávali“, chyby v interpunkci apod.). Většina sdělení však byla přeložena významově věrně a bez větších pochybení. Za částečně problematický považujeme fakt, že skryté titulky nejednou překrývaly titulky vložené přímo v obraze. Na obrazovce se tak ve stejné chvíli objevoval český překlad výpovědi cizojazyčně hovořícího aktéra i zpožděné skryté titulky ke sdělení, jež této výpovědi předcházelo.

Události, komentáře

(ČR, 2023)

ST (autoři Filip Bukovský a Věra Kotlínová)

K relaci, jejíž hlavní část tvořily komentáře aktuálního dění, byly připojeny vcelku kvalitní skryté titulky. Zejména v průběhu předtočených zpráv byly ST včasné a přesné. Po čas rozhovorů titulky vykazovaly mírné zpoždění a zjednodušení, které se projevilo vypouštěním vsuvek a dalších výrazů (např.

uvozujícího „já bych ráda zdůraznila“ v čase 2:08:39 hodin) nebo použitím synonym. Smysl výpovědi však zůstal zachován. Příkladem zjednodušení je otázka moderátorky týkající se schodku státního rozpočtu: „Ještě když pane Nouzo zhodnotíme ten červencový, to červencové číslo, tak je to úspěch? Jásáte, nejásáte, jaká je to zpráva pro vás?“ (2:05:42 hodin), přičemž do ST byla promítnuta pouze její poslední část: „Jaká je to zpráva pro vás?“ (2:05:54 hodin). Gramatické chyby zaznamenané nebyly, překlady pouze výjimečně. Snaha o korektní titulování byla patrná zejména v momentě, kdy se v ST objevil překlep, který byl vzápětí opraven – viz sdělení v čase 2:18:51 hodin, že „spotřební daň se odvádí ve chvíli, dy čerpací stanice má dodávku“, jehož část byla po několika vteřinách korigována z „dy“ na „kdy“.

Počasí

(ČR, 2023)

ST (autoři Filip Bukovský a Věra Kotlínová)

Předpověď počasí doprovázely kvalitní titulky, které sice neobsahovaly veškeré komentáře moderátora, ale v kombinaci s infografikami na obrazovce poskytovaly dostatečné informace a bezpochyby plnily svůj účel. Pouze výjimečně byly monitorovány překlady a zpoždění titulků. Doplňme, že součástí relace byla i reportáž o požáru, zařazená již o několik hodin dříve, na začátku pořadu 90' ČT24. Na rozdíl od předchozího uvedení byly k reportáži připojeny včasné a přesné titulky, a to po celou dobu jejího trvání.

Zprávy ve 23

(ČR, 2023)

ST (autor neznámý)

Monitoring zpravodajské relace potvrdil přítomnost významově přesných skrytých titulků, které byly řazeny pouze s mírným zpožděním. OATV zaznamenalo několik překlepů (např. v čase 3:12:51 hodin „ne zdražil benzin“ místo správného „nezdražil benzin“), pravopisných chyb (např. v čase 3:08:26 hodin „Rusové opět útočily“) a případů obecného zjednodušení slovosledu. Mnohé ze zpráv a rozhovorů byly prezentovány již v rámci předchozích pořadů. Za zmínku stojí fakt, že u některých byly chyby v ST při druhém odvysílání opraveny (např. v části interview s Ondřejem Lochmanem (STAN), pocházejícího z 90' ČT24, se již nevyskytlo spojení „územní rozvoj ví plán“, ale korektní „územní rozvojový plán“), jiné byly prezentovány v původní podobě se všemi jejich nedokonalostmi (např. spojení „za 1. 7 měsíců“ v čase 3:10:03 hodin).

Sport

(ČR, 2023)

ST (ve spolupráci se ZČU, stínový mluvčí Václav Jindřich)

Pořad přinášející shrnutí sportovních událostí nebyl uveden v dostupných programových přehledech. Není tedy možné vyhodnotit, zda provozovatel dostal předem avizovanému zpřístupnění pro osoby s postižením. Faktem však zůstává, že relaci doplňovaly skryté titulky, jež byly prezentovány jako tzv. živé titulky a vykazovaly několikavteřinové zpoždění a zjednodušení – to se projevovalo především

vypouštěním doplňkových vět. Rovněž byly monitorovány překlepy, případně pravopisné chyby (např. v čase 3:26:50 hodin ST uváděly, že Češky „vedli“).

Počasí

(ČR, 2023)

Ani tento krátký pořad, zařazený ve 23:28 hodin, nebyl avizován v programových přehledech. OATV u něj nenalezlo skryté titulky ani zvukové popisy. Jelikož se však jednalo o pouhý přehled vybraných meteorologických parametrů v infografikách, jenž nebyl doprovázen moderací, diváci ST nepotřebovali. Všechny relevantní informace již byly součástí vizuální složky pořadu.

Interview ČT24

(ČR, 2023)

ST (ve spolupráci se ZČU, stínový mluvčí Pavel Petrlé)

Poslední analyzovanou částí vysílání programu ČT24 byla repríza interview s generálním ředitelem Burzy cenných papírů Praha Petrem Koblicem. Skryté titulky provozovatel identifikoval jako tzv. živé titulky, tvořené ve spolupráci se ZČU. Mezi jejich klady řadíme barevné odlišení promluv moderátora a hosta, které přispívalo k přehlednosti pořadu, a včasné řazení. Naopak negativně hodnotíme vysokou chybovost titulků. Ve větách opakovaně absentovaly čárky a další interpunkční znaménka, a často se vyskytovaly překlepy související s nedokonalým přepisem slov stínového mluvčího (např. v čase 3:53:00 hodin se v ST místo „načerpát tam vodu v červenci“ objevilo „načerpát Ambrož červenci“). V rámci zjednodušení sdělení byly v ST na mnoha místech vynechány vsuvky, ukazovací zájmena a další pro význam nedůležité výrazy. Rovněž byla použita více či méně vhodná synonyma (např. místo „fakt“ bylo v ST „opravdu“, místo „potřeba“ bylo „zapotřebí“, místo „covid“ bylo „koronavirus“). Obecně lze konstatovat, že titulky měly vypovídající hodnotu, přestože chvílemi působily chaoticky.

2.6. Pořady na ČT :D

Méda a lumíci III⁶

(Francie, 2021)

Animovaný seriál doporučený pro děti od osmi let byl jediným pořadem na programu ČT :D v monitorovaném období, který neobsahoval skryté titulky. Vzhledem k tomu, že postavy při vzájemných interakcích nehovořily, pouze vydávaly nejrůznější zvuky, považujeme absenci titulků za pochopitelnou. Obrazová složka samotná byla pro osoby se sluchovým postižením a jejich porozumění ději dostatečná. Doplňme, že k pořadu nebyly připojeny ani audiopopisy.

⁶ Součástí monitorovaného úseku byla pouze část pořadu.

Jak vycvičit draky: Závod na hřeben VI (7)

(USA, 2018)

ST (autorka Zuzka Kmentová)

Skryté titulky k animovanému dobrodružnému seriálu byly včasné a úplné. Obsahovaly nejen přepis dialogů přítomných postav, ale i popis zvuků, jako např. „*POKUS O PÍSKÁNÍ*“ nebo „*DRAČÍ ZAŘVÁNÍ*“. Rovněž lze konstatovat, že titulky věrně odrážely mluvené slovo, a to včetně dialektu hlavních aktérů. Pokud byla některá slova výjimečně vypuštěna, jednalo se o parenteze a další, pro sdělení nedůležité, výrazy (např. „*Poslyš*“ na začátku věty v čase 0:06:20 hodin).

Konec telky?!

(ČR, 2023)

ST (autor neznámý), **AP** (autor neznámý)

Krátký pořad, který nebyl avizován v dostupných programových přehledech, doprovázely skryté titulky i audiopopisy. V relaci, jež odkazovala k letní soutěži pro děti, nebyly zaznamenány žádné problematické momenty.

Sláva králi Jelimánovi IV (13)

(USA, 2016)

ST (autorka Zuzka Kmentová)

Animovaný komediální seriál byl opatřen včasnými a přesnými titulky, které nevykazovaly žádné rozdíly oproti mluvenému slovu. Dětským divákům zprostředkovávaly barevně odlišené dialogy postav, obsahovaly také označení pro dějotvorné zvuky (např. „*BOJOVÝ POKŘÍK*“ či „*DUNĚNÍ*“).

Zprávičky

(ČR, 2023)

ST (autorka Blažena Stráníková)

Zpravodajská relace pro děti, jejíž hlavní součástí představovala reportáž o přípravě skautského Jamboree, byla osobám se sluchovým postižením zpřístupněna skrze vcelku kvalitní a včasné titulky. Monitoring odhalil několik drobných odchylek od komentáře moderátora, které však nikterak neměnily význam daných sdělení (např. jeho přivítání „*Ahoj holky, ahoj kluci,*“ bylo v ST znázorněno jako „*Ahoj holky a kluci.*“). Zaznamenáno bylo i jisté zjednodušení, zejména u přímých výpovědí jednotlivých mluvčích.

Večerníček – O Kubovi a Stázině

(ČR, 2023)

ST (autor neznámý)

Dětským divákům byla prezentována poslední epizoda kreslené pohádky O Kubovi a Stázině s názvem Jak skončila ševcovská vojna. Připojené skryté titulky nebyly doslovné, význam mluveného slova však odrážely věrně. Patrné bylo zjednodušení za účelem lepšího porozumění textu, změna slovosledu a

použití synonym, a to především v souvislosti s náhradou archaismů. Jako příklad uveďme situaci v čase 1:01:48 hodin, kdy postava uvedla: „*V jeho truhlici je zlata a bankocetlí až po vrch a v knížepanské sotva na dně.*“ V ST bylo místo toho uvedeno: „*Jeho truhla je plná zlata a peněz, vaše truhla je prázdná.*“ Lze konstatovat, že titulky každopádně plnily svůj účel, objevovaly se včas a bez pravopisných pochybení.

Sofie První III (11)

(USA, 2015)

ST (autorka Zuzka Kmentová)

Titulky k animovanému fantasy seriálu vykazovaly jisté rozdíly a zjednodušení, jako bylo vynechání vsuvek či použití synonym (např. použití výrazu „*přes*“, přičemž postava uvedla „*skrze*“). Jednalo se však o drobnosti, které titulcům neubíraly na kvalitě. Dodejme, že jejich autorka dětským divákům prezentovala i přítomné zvuky, např. „*ZVONEK*“.

Lví hlídka (21)

(USA, 2016)

ST (autorka Tomáš Seidl)

Dobrodružný kreslený seriál doprovázely titulky obsahující barevně odlišené dialogy postav i zvuky (např. „*SMÍCH HYEN*“ nebo „*LVÍ ŘEV*“). Titulky hodnotíme jako kvalitní a z hlediska načasování bezproblémové. Monitoring vysílání odhalil jediný překlep, kdy bylo v čase 1:46:23 hodin místo „*odpustit*“ v ST uvedeno „*opustit*“.

2.7. Pořady na ČT art

Události v kultuře

(ČR, 2023)

ST (autor neznámý), AP (autor neznámý)

Zpravodajský přehled událostí ze světa kultury byl zpřístupněn osobám se sluchovým i zrakovým postižením. Skryté titulky pro neslyšící však vykazovaly řadu nedostatků. Na obrazovce se objevovaly se zpožděním v řádu několika vteřin i více, což způsobovalo, že ne všechna sdělení byla titulky pokryta. Rovněž bylo nalezeno velké množství chyb včetně tech pravopisných, vzniklých pravděpodobně kvůli špatnému strojovému přepisu mluveného slova. Některé lze chápat jako nevýznamné (např. když moderátorka v úvodu pořadu uvedla: „*150 let od narození grafika a odbojáře Vojtěcha Preissiga připomíná nová výstava,*“ v ST se o 13 vteřin později objevilo: „*150 let od narození Vojtěcha prý Preissiga připomíná nová výstava.*“), jiné měly charakter misinformation (např. redaktor v čase 0:03:20 hodin řekl: „*O jeho tehdejším společenském významu svědčí i skutečnost, že ilegální skupině Ruda se v Dachau podařilo vytvořit jeho posmrtnou masku.*“ V ST však bylo uvedeno: „*O jeho tehdejším společenském významu svědčí skutečnost, že legální skupině se v Dachau podařilo vytvořit jeho posmrtnou masku.*“). Zejména v souvislosti s uváděním vlastních jmen, která byla v ST často zkomolená, se na obrazovce objevovaly nesmyslné až absurdní výrazy (např. v čase 0:08:55 hodin starosta Skoronic Lukáš Plachý o lidovém zvyku řekl: „*Je to v přestrojení. Podle pověsti uherský král*

Matyáš Korvín prchal takhle.“ V ST stálo: „*Je to přestrojený. Podle pověsti Matyáš korovým takto Prchal.*“). Monitoring zaznamenal i texty, které sice nebyly fakticky či pravopisně chybné, ale kvůli způsobu jejich zápisu působily značně nepřehledně (např. ST ve třetí reportáži obsahovaly: „*Od třetího do 10. srpna...*“ nebo „*... vydají sedmého září 10. studiové album.*“).

Audiopopisy určené osobám se zrakovým postižením identifikovaly název pořadu, funkce jednotlivých mluvčích a charakter speciálně zařazených scén (např. „*záběry z vystoupení*“, „*záběry z příprav*“). Ve vysílání se vyskytovaly spíše sporadicky, což souvisí se zpravodajským charakterem relace. Až na dílčí pochybení zvukové popisy plnily svůj účel.

Byli jednou dva písáři (5/10) – Likér

(Československo, 1972)

ST (autor Studio “V”, s.r.o.)

Seriál natočený podle románu francouzského prozaika Gustava Flauberta byl opatřen včasnými a barevně odlišenými titulky, které obsahovaly nejen dialogy postav, ale i popisy zvuků (např. „*RÁNY*“). OATV nezaznamenalo zpoždování titulků, monitorovány však byly časté odchylky od mluveného slova. Zejména archaické obraty a větná skladba byly nahrazovány modernějšími výrazy a jednodušším slovosledem. Příkladem jsou následující situace. V čase 0:24:25 hodin postava uvedla: „*No dobře, ale jak můžete tvrdit, že byl 900 let stár, jak je to zjistitelné?*“ ale v ST stálo: „*Jak můžete vědět, že mu bylo 900 let?*“ V čase 0:29:13 hodin postava řekla: „*A ven! Já jsem moc stará na to, abych musela poslouchat kdejaký takový vejšplechy,*“ ale v ST bylo uvedeno: „*A ven! Jsem moc stará na to, abych poslouchala takové blázniviny.*“ V každém případě titulky svůj účel plnily uspokojivě. Gramatické či pravopisné chyby monitoring neodhalil.

Kněžna jménem Grace

(Francie, 2020)

ST (autor Stanislav Vyšín)

Dokument z cyklu Příběhy filmových legend doprovázely doslovné, včasné, barevně odlišené a gramaticky správné titulky. Jedinou výjimkou, již OATV zaznamenalo, byla pravopisná chyba „*se stolu*“ v čase 1:39:00 hodin. Obecně lze říci, že skryté titulky dosahovaly vysoké kvality. Kromě hlavního komentáře a vyjádření mluvčích zprostředkovávaly rovněž další hlasové projevy, které ve vysílání zazněly (např. „*SMÍCH*“).

Vláda: Moc a sláva (5/8) – Stát blízky Arktidě

(Dánsko, 2022)

Epizoda dánského seriálu z politického prostředí byla divákům prezentována v originálním znění s českými titulky přímo v obraze. Z toho důvodu nebyly za účelem zpřístupňování pořadu pro osoby se sluchovým postižením potřeba skryté titulky. Monitoring neodhalil žádné problematické momenty.

ST (autor neznámý)

Hudební dokument, kombinující záznam vystoupení kytaristy Carlose Santany s interview, byl divákům k dispozici se skrytými titulky. Ty lze hodnotit jako doslovné, včasné a bezchybné s jedinou výjimkou – v čase 3:11:30 hodin se v ST místo „*ať už šlo třeba o Woodstock*“ objevil překlep „*ať už šlo o třeba o Woodstock*“.

2.8. Pořady na ČT sport

Hlinka Gretzky Cup 2023 (Česko–Německo)⁸

(ČR, 2023)

ST (ve spolupráci se ZČU, stínová mluvčí Nikol Zamazalová)

Prvním z analyzovaných pořadů na programu ČT sport byl přímý přenos hokejového zápasu mezi Českem a Německem v soutěži Hlinka Gretzky Cup. Pořad doprovázely skryté titulky pro neslyšící, jež byly vytvořeny v průběhu vysílání jako tzv. živé titulky. Mezi jejich klady patřilo barevné odlišení promluv jednotlivých komentátorů zápasu. Naopak negativně hodnotíme to, že titulky byly neúplné, obsahovaly chyby a vykazovaly několikavteřinové zpoždění, což bylo problematické zejména ve chvílích, kdy komentátoři informovali diváky o tom, co se děje na ledě (vzhledem k rychlosti hry ST nejednou popisovaly situaci, která již neexistovala). Se zpožděním souviselo i značné zjednodušení komentářů. Vypuštěna byla nejen jednotlivá slova, ale i celé věty a souvětí. Např. v čase 0:02:40 hodin od začátku záznamu komentátor uvedl: „*Odehráno sedm minut a 32 sekund a Česko bezpečně vede po výborném startu do druhé třetiny nad Německem v Břeclavi 4:0.*“ V ST se sdělení objevilo o šest vteřin později, navíc neúplné: „*Odehráno sedm minut a 32 sekund a Česko bezpečně vede po výborném...*“ Následovala komerční přestávka. V čase 0:04:34 hodin bylo vynecháno dokonce několik vět. Neslyšící osoby si nemohly přečíst následující výpověď moderátora: „*Vyhrané vhažování. A pro kotouč si nakonec sáhl Curren. Jiříček prostrčil přihrávku šikovně podél hrazení na Currena. Curren ji chtěl vrátit, ale dostal se do dvou soubojů, ale ustál je a díky tomu teď může pokračovat Lisler. Jiříček. Jeho střela končí vedle. Ale Němci jsou zase pod tlakem. Vyrážejí ovšem přes střední pásma. Jejich kombinace ale vážně... /nesrozumitelné/... individuální průniky. Ted' ovšem bojovnost Herzoga vedla k faulu.*“ Co se týče pravopisných a gramatických chyb, monitoring zaznamenal záměnu „*ji*“ za „*jí*“, malá písmena ve vlastních názvech, zkomolené výrazy (např. v čase 0:07:05 hodin komentátor řekl: „*Obě dvaadvacítky*“, ale v ST se objevilo: „*Obědvá dvacítky*“) a jména (např. opakovanou záměnu příjmení Maxe Currena za „*Karena*“). Popsané nedostatky bezesporu souvisí s nedokonalým přepisem slov stínové mluvčí a procesem titulkování živého vysílání obecně. Faktem však zůstává, že sledování takového přenosu osobami se sluchovým postižením mělo evidentní limity.

⁷ Součástí monitorovaného úseku byla pouze část pořadu.

⁸ Součástí monitorovaného úseku byla pouze část pořadu.

ST (ve spolupráci se ZČU, stínová mluvčí Nikol Zamazalová)

Sestřihy zápasů z fotbalového mistrovství žen (Vietnam–Nizozemsko, Portugalsko–USA, Haiti–Dánsko, Čína–Anglie) byly do vysílání programu ČT sport vloženy po čas přestávky živého přenosu hokejového zápasu a poté ještě jednou, v čase 22:25 hodin. Skryté titulky byly avizovány jako tzv. živé titulky, tvořené ve spolupráci se ZČU. Z toho vyplývá pochopitelné zpoždění v řádu několika sekund, neúplnost a občasné pravopisné chyby a překlepy. V titulcích se například často vyskytovalo špatné i/y ve shodě podmětu s přísudkem („hráčky Nizozemska vedli“ v čase 0:32:28 hodin, „Nizozemky potřebovali“ v 0:32:50 hodin atp.), chybějící interpunkční znaménka ve větách a další nedostatky (např. Spojené státy s malým „s“ v čase 0:36:29 hodin, „Dánsko hrálo z Haiti“ v 0:39:43 hodin). Cizí jména hráčů v ST většinou absentovala. Obecně lze říci, že titulky bezesporu poskytovaly základní informace o tom, co se dělo na obrazovce, mnohdy však působily poměrně zmateně a neúplně.

Minuta historie – 1. srpen

(2017)

ST (autorka Petra Kinclová)

Minutový pořad, pojednávající o historických úspěších Sarah Hendricsonové a Michaela Johnsona, nebyl avizován v dostupných programových přehledech. I tak jej však doplňovaly skryté titulky, u nichž OATV našlo jedinou chybu v čase 1:30:56 hodin, kdy se na obrazovce objevilo „jí málem připravilo“ místo gramaticky správného „ji málem připravilo“.

Sokolský zpravodaj

(ČR, 2023)

ST (autor Tomáš Seidl), **AP** (autorka Regína Uhrínová)

Pořad disponující stopáží necelých deseti minut tvořily reportáže týkající se tělocvičného spolku Sokol. Osobám s postižením byl zpřístupněn hned v několika rovinách. Na obrazovce se objevovaly skryté titulky, které lze hodnotit jako včasné a přesné. Výjimečně bylo zaznamenáno vypuštění vsuvek nebo záměna za synonymní výrazy (např. „tu“ místo „tady“). Osobám se sluchovým postižením byl k dispozici i překlad do znakového jazyka.

Zvukové popisy pro nevidomé osoby poskytovaly podrobný popis úvodní i závěrečné znělky a identifikovaly funkce a jména mluvčích, kteří v pořadu vystupovali.

Letní světové univerzitní hry Čína

(ČR, 2023)

ST (ve spolupráci se ZČU, stínová mluvčí Jaroslava Nováková)

Relace věnovaná aktuálním výsledkům na Letních světových univerzitních hrách byla zpřístupněna prostřednictvím tzv. živých titulků. Stejně jako u ostatních pořadů s takto tvořenými skrytými titulky bylo monitorováno zpoždění několik sekund i více, značné zjednodušení, vypouštění slov i celých vět, překlepy i hrubé chyby. Mezi ty nejčastější patřila pochybení ve shodě podmětu s přísudkem (např.

„zasáhly dva Češi“, „basketbalistky dali“ apod.) a špatně napsaná či úplně absentující vlastní jména sportovců. Všudypřítomné zjednodušení můžeme ilustrovat na sdělení komentátora v čase 2:07:15 hodin: „Ondřej Gemov z Karlovy univerzity už v rozplavbách skončil pátý, 3:53,66. On nepatřil mezi favority tohoto závodu nebo celé té disciplíny, takže už to páté místo v rozplavbách ho docela překvapilo, a ve finále nepředpokládal, že ho zopakuje. Nedávno si Gemov vyplaval čtyři tituly na mistrovství republiky. Loni v říjnu na téhle trati, ale v krátkém, pětadvacetimetrovém bazénu, překonal letitý rekord Jana Micky a zase ještě o rok dřív opět v krátkém bazénu plaval na 400 m volný způsob finále mistrovství Evropy. Tady začal velice dobře, držel se na medailové příčce na třetím místě. A to poměrně dlouho. Ještě v polovině trati byl dokonce těsně za druhým Brazilcem Oliveirou De Moraesem, ale on sám věděl, že je v tomhle závodě také Japonec Ikki Imoto, kterého potkal už v rozplavbě, a ten že v závěru bude rychlejší. A to se právě teď začalo dít. Na prvním místě stále Ital Lamberti, za ním Oliveira a na třetí místo se už o zlomeček sekundy dostal právě Imoto.“ V titulcích, zařazených v čase 2:07:24 hodin, namísto toho stálo: „Ondřej Gemov skončil pátý v rozplavbě. On nepatřil mezi favority tohoto závodu. Takže už to páté místo v rozplavbě bylo překvapení. Ve finále neočekával, že to zopakuje. Vyplaval se čtyři tituly na mistrovství republiky překonal dokonce letitý rekord Jana Micky v 25 metrovém bazénu. Tady začal velmi dobře. Držel se na medailové příčce. A to poměrně dlouho. Ještě v polovině trati byl dokonce těsně za druhým místem. Ale sám věděl, že je v tomto závodě také Japonec, kterého potkal už v rozplavbě a ten bude rychlejší. A to se teď začalo dít. Na prvním místě stále Ital, za ním Oliveira a na třetí místo se dostal Japonec.“ Navzdory podobným zjednodušením a dalším odchylkám lze konstatovat, že titulky měly vypovídající hodnotu a pokrývaly nejzásadnější sdělení komentátorů.

Final four 2023 (BS Villagers Uherské Hradiště – BS Slavia Praha)⁹

(ČR, 2023)

Záznam finálního utkání Fortuna Superligy v plážovém fotbalu mužů nebyl doplněn o skryté titulky ani zvukové popisy. Na jejich absenci byli diváci předem upozorněni, resp. programové přehledy neobsahovaly informaci o tom, že by měl být pořad osobám s postižením zpřístupněn.

⁹ Součástí monitorovaného úseku byla pouze část pořadu.

3. ZÁVĚR

Cílem analýzy bylo zjistit, jakým způsobem provozovatel zpřístupňuje pořady osobám se sluchovým a zrakovým postižením, resp. v jaké míře a kvalitě nabízí skryté titulky a audiopopisy. Předmětem analýzy bylo kontinuální vysílání programů České televize – ČT1 ze dne 26. července 2023 od 12:00 do 21:00 hodin, ČT2 ze dne 26. července od 15:30 do 23:30 hodin, ČT24 ze dne 1. srpna 2023 od 20:00 do 24:00 hodin, ČT :D ze dne 1. srpna 2023 od 17:50 do 19:40 hodin, ČT art ze dne 1. srpna 2023 od 20:00 do 24:00 hodin a ČT sport ze dne 1. srpna 2023 od 20:00 do 23:00 hodin. Celkem se jednalo o 29 hodin a 50 minut záznamů.

Zpřístupnění pro neslyšící osoby OATV zaznamenalo u naprosté většiny pořadů, které byly v daném období na uvedených programech odvysílány. Stopáž pořadů opatřených skrytými titulky, případně otevřenými titulky nebo překladem do znakového jazyka, se ve vztahu k celkové analyzované stopáži pohybovala různě. Na programu ČT1 činila cca 93 %, na ČT2 94 %, na ČT24 98 %, na ČT :D 92 %, na ČT art 95 % a na ČT sport 85 % (zbývající procenta zahrnují nejen neotitulkované pořady, ale i reklamy, upoutávky a další části vysílání). Kvalita skrytých titulků značně kolísala v závislosti na typu pořadu. Zpravodajské či publicistické relace na programech ČT1 a ČT24 a sportovní zápasy na programu ČT sport vykazovaly mnohem větší chybovost, neúplnost a zpoždění než ostatní pořady. Vůbec nejhůře na tom byly přímé přenosy, které byly často opatřeny tzv. živými titulky, vytvářenými v průběhu vysílání s pomocí stínového mluvčího. Je logické, že právě živé vysílání bude z hlediska titulkování nejproblematictější. Jako příklad uveďme pořad *90' ČT24* na programu ČT24 či přenos *Hlinka Gretzky Cup 2023* na programu ČT sport. Obě relace obsahovaly skryté titulky, u nichž bylo monitorováno zpoždění i přes deset vteřin, řada pravopisných chyb, překlepů a zkomolenin a vynechávání jednotlivých slov i celých vět. Kvůli tomu hodnotíme orientaci na základě skrytých titulků jako velice ztíženou. Současně však podotýkáme, že i přes popsané problémy měly titulky jistou vypovídající hodnotu a pokrývaly velkou část prezentovaných sdělení. Za veskrze kvalitní naopak považujeme titulky doprovázející seriály, filmy, dokumenty, soutěžní a dětské pořady, tedy relace, které ve vysílání programů České televize převládaly. Skryté titulky byly včasné, až na výjimky bezchybné a významově věrné. Monitoring u mnoha pořadů ukázal na jisté zjednodušení oproti mluvenému slovu, projevující se např. vypouštěním vsuvek a nadbytečných výrazů, použitím synonym apod. Tyto praktiky však neovlivnily výslednou kvalitu titulků, naopak přispívaly ke snadnějšímu porozumění textu. Doplňme, že titulky kromě přepisu dialogů a dalších komentářů často obsahovaly také popisy zvuků. Ty, stejně jako barevné odlišení jednotlivých mluvčích, činily titulky přehlednějšími.

Audiopopisy byly nalezeny u podstatně menšího množství pořadů. Jejich stopáž vzhledem k celkové délce jednotlivých záznamů dosahovala 68 % na programu ČT1, 5 % na ČT2, 6 % na ČT art a 5 % na ČT sport. Na dětském programu ČT :D činila stopáž pořadů se zvukovými popisy jen něco málo přes 1 %. Na zpravodajském programu ČT24 se takové pořady neobjevily vůbec. Konkrétní podoba audiopopisů oscilovala mezi velmi stručnou formou, kdy byl pouze specifikován název pořadu a jeho části (např. *Branky, body, vteřiny a Události za okamžik a počasí* odvysílané na programu ČT1), a detailním popisem scén, odehrávajících se na obrazovce (např. *Peče celá země* na programu ČT1, *Postřehy odjinud – Chorvatsko očima Jaroslava Skalického* na programu ČT2 atd.). Co se týče nejrůznějších zpravodajských přehledů, stěžejní role tamních audiopopisů spočívala především v identifikaci jednotlivých mluvčích, resp. jejich funkce. Monitoring však zaznamenal i případy, kdy byly v rámci jedné relace některé příspěvky popisy opatřeny, jiné ne (např. *Události* na programu ČT1). Tato nekonzistentnost v konečném důsledku způsobovala, že pořad byl pro osoby se zrakovým postižením pochopitelný jen

částečně. Je však třeba zdůraznit, že zpravodajství a podobné informačně nabitě žánry mají z hlediska možnosti zařazení audiopopisů své limity. Jejich vypovídající hodnota je i bez popisů poměrně vysoká. To samé platí pro sportovní přenosy, kde komentář toho, co se děje na obrazovce, poskytují moderátoři.

Obecně lze říci, že provozovatel ve vybraném období nabízel řadu pořadů zpřístupněných pro osoby s postižením. Až na výjimky dostal informacím, které avizoval v dostupných programových přehledech. Přítomnost skrytých titulků či audiopopisů ovšem ještě neznamenala, že byly tyto nástroje bezchybné a v celém pořadu konzistentní. I tak lze konstatovat, že včasné, kvalitní a významově věrné titulky a popisy převládaly.

Níže je navrženo usnesení, v němž se Rada s analýzou seznamuje.

Návrh usnesení:

Rada se seznámila s analýzou skrytých titulků a audiopopisů v pořadech odvysílaných na programu ČT1 dne 26. července 2023 od 12:00 do 21:00 hodin, na programu ČT2 dne 26. července od 15:30 do 23:30 hodin, na programu ČT24 dne 1. srpna 2023 od 20:00 do 24:00 hodin, na programu ČT :D dne 1. srpna 2023 od 17:50 do 19:40 hodin, na programu ČT art dne 1. srpna 2023 od 20:00 do 24:00 hodin a na programu ČT sport dne 1. srpna 2023 od 20:00 do 23:00 hodin.